

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Velfortient Svar til Kiøbenhavns Dramaturg
Herr Professor Rahbek, i Anledning af hans
dramatiske og litterariske Tillæg Nr. 1.

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : trykt hos Christensen, 1792

Fysiske størrelse | Physical extent:

14 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Svar
til Rahbet
Preislers

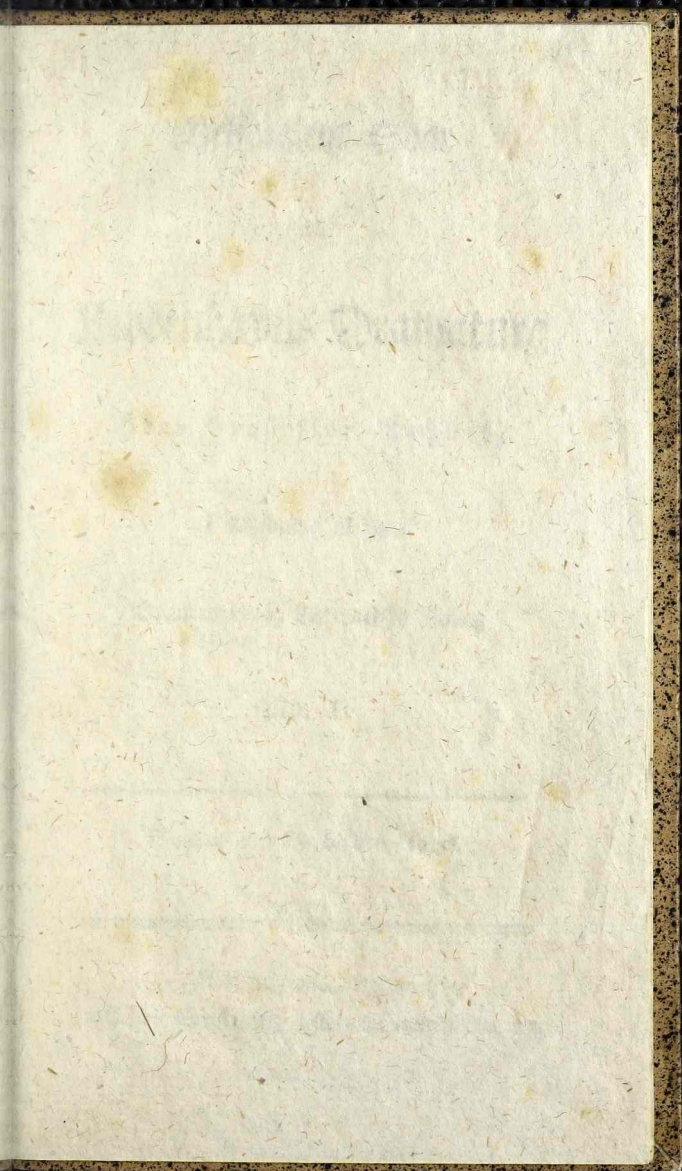
17. - 47.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021926427

Belfortient Svar

til

Kiøbenhavns Dramaturg

Herr Professor Rahbek,

i Anledning af hans

Dramatiske og Litterariske Tillæg

No. I.

Buuten blank, binnen fransk.

Kiøbenhavn, 1792.

Trykt hos Christensen, i store Kongensg. No. 27.

Receptorium

Receptorium

Receptorium

Receptorium

Receptorium

1. 1051

Smsider griber jeg til Penen, da De, Kiøbenhavn's Dramaturg, offentlig erklærer, at det nu ikke mere er vilkaarlig for Dem, at see og bedømme Stykker; men, at De som Fader til et Litterariff og Dramatiff Blad, er forbunden til, at fremlægge Publico Deres Dom. — Skuespilleren tænker viiselig: det bedste Svar paa Deres Kritikasterie er: Taushed! men da De saa usigelig gierne, især, vil være Damernes Pædagog i Dramaturgien, — som ikke selv have

have den Maade at forsvare sig, og sielden finde Deres offentlige Talsmand i Publico; — saa vil Jeg denne Gang vove det, at sige Dem min Meening, i Anledning af Deres Recension over sidste Forestilling af den værdige Fader; endskiøndt jeg som ubekiendt, ikke kan faae Tak af Begynderinden, den nedpressede nye Louise, og ikke bør vente mig den af hendes saa stærk ophæiede hyperlige Forgiengerinde.

Det er altsaa en uforsvarlig Forbovenhed af Jomfrus Fredelund, at spille Jomfrue Alstrups Rolle, naar der kun ere 3 Maaneders Mellemrum; og en Ubesindighed af den Kongelige Theater-Direction, at udsætte hende for en saa forhadet og farlig Sammenligning. — Erindrer De, Herr Professor, at Jomfrue F. har spillet Eugenie? — og vil De erindre Dem, hvorledes hun spillede denne svære Rolle? Følte De ikke selv, at hun havde dens hele Aand? Afpressede hun Dem ikke Taarer, — vel mueligt, imod Deres Villie; — men, dog Taarer? Tilstaae mig

mig derfor, at Gemmingens Louise ikke kan være
 langt over hendes Kræfter, naar Beaumarchais
 selv maatte have glædet sig over hendes herlige
 Eugenie! Nei, Herr Dramaturg! Jeg indseer
 den rette Årsag til Deres Brede. Det smerter
 Dem, at Deres Yndling, som De er faldet paa
 at skænke Deres hele Naade, endskiøndt hun
 i Begyndelsen af Deres Recensent-Bane var
 et monotonist Intet i Deres Dine, skulde dou-
 bleres af Jomfrue Fredelund, begavet med en
 ypperlig, høielig Organ, Karakter i Ansigtet,
 med fordeelagtig Skabning — med Ild og Fy-
 righed — kort sagt: med alle Natur-Gaver til
 at spille i det Tag, hvori hun har glædet mig
 og Publicum. — Det smerter Dem, at den
 Louise, hvis Karakteristik De i en af Mor-
 gen-Posterne gjorde, ikke til Taksigelse for den
 Villighed hun bestandig viser imod Dem med
 at rette sig efter Deres Anmærkninger, urokke-
 lig kunde blive i Besiddelse af en saadan godt
 memoreret — først paa hendes egen Naade stude-
 ret, men siden af Dem rettet og pyntet Rolle. —
 Jeg er ikke Dramaturg, Herr Professor; men
 som

som agtsom Tilskuer, der i en lang Række af Aar, næsten uafbrudt, har besøgt Skuespil; troer jeg at have erhvervet mig saa megen Kundskab, at kunde fælde en Dom; især da Partiskhed ikke styrer min Pen! — en Feil, som De ikke er fri for; eller, som De i det mindste ofte med Grund mistænkes for at besidde i høi Grad. Morgen-Posten, som jeg ikke har Tid til at blade igennem, vidner stærk imod den Tanke, at Deres Domme ere sande, rigtige og authentiske.

Hvor mange Contradictoria fremlægger deri Anmelderen Publico! Hvor megen Frygt udtæller han mod visse Personer, ved at fortie Deres Feil, og ved at hæve dem i Røller, som han neppe behøvede at anmærke! Hvor ofte glider han over en Forestilling, hvor en betydelig Rolle er givet til en anden; ham ikke saa interessant Person! — hvor ofte viser han os, at han fører en herlig Stil; skriver hurtig op, hvad han tænker; men at han ikke giver sig Tid til, at eftersee en af ham selv fældet ældre Dom i samme Materie.

Nogle faa Exempler vil jeg anføre til mit Forsvar. — Jomfrue Astrups Emilie har De i forige Tider behandlet, som Jomfrue Fredesunds Louise i Deres Dramatiske Tillog; — nu vilde hiin derimod maaskee sætte Herr Anmelderen i stor Forlegenhed, om hun ogsaa spillede hendes Forgiengerindes beste Force-Roller; — vist ikke, fordi hun havde giort saa store Fremfskridt; men fordi hun nu er med iblandt de Lykkelige, som skal roses af Dem. Dog — hvad siger ieg? Lykkelige? — Ligesaa lidt Jomfrue Astrup maae falde paa den Tanke, at jeg i mindste Maade vilde betage hende den Roes, hun tilkommer som Skuespillerinde; — ligesaa fast er jeg overbevist om, at hun ofte rødmer over de evige Blomster, Herr Professorens stroer for hende. — En grundet Daddel fortjener mere Tak, end de fleste af Deres Berømmelser!

For nogle Aar siden, var Mad. Preisler Ariadne! De saae Stykket; men en ældre Actrice, som fortiente Deres hele Agt udeelt, havde spillet Rollen; og derfor skrev De med neutral Pen: Jeg kan

kan ikke tale 'om Ariadnes Forestilling, da Foretninger holdt mig fra at bivaane Skuespillet.
— Er det upartisk Herr Professor?

I Fjor opførtes Jacob v. Thyeboe den 14de Martii. Herr Due var Poeten; han havde paataget sig en gammel Maske, ligesom Herr Preisler; men i Recensionen syntes Dem, at Petronius var lykkeligere bedre, dersom Due havde spillet ham efter Preislers Exempel, som en ung, fyrig Academicus. Hvor var den Gang Hukommelsen, Herr Anmelder? — Saaledes kunde jeg, ved at conferere Morgen-Posten, finde mangfoldige Modsigelser, urigtige Domme, Svagheder &c. som en Recensent, der vælger Lessings Ord til Motto: Gelinde und schmeichelnd gegen den Anfänger, mit Bewunderung zweifelnd, mit Zweifel bewundrend gegen den Meister, abschreckend und positiv gegen den Stümper, höhnisch gegen den Praler, und so bitter als möglich gegen den Cabalentmacher, maae være aldeles fri for.

Tro:

Troer De ellers virkelig, at det vilde være uden Nytte, at bedømme Jomfrue Fredelunds Louise, da hun — saaledes lyde Deres Ord — rimeligviis ikke igien bliver bebyrdet med den? Skade Herr Prof. at De ikke bruger det Magtsprog: hun skal ikke bebyrdes! — Directionen, som ikke handler saa ubesindigen, som De dømmer, indseer meget vel, at unge Skuespillerinder af Genie, maae engang imellem komme frem i stærke Roller; deels for selv at opmuntres, og deels for at viise Publicum, at et saa betydeligt Tag ikke uddør, men tvertimod kan besættes igien, uden at savne en ældre, i det samme Tag afgaaende. —

De kiender Tydsktands og Frankrigs berømteste Skuepladse. — Ogsaa jeg har for en ti Aar siden besøgt de fleste af dem; og maae De ikke sande med mig: at der, et hvert Tag, endog har flette Doublanter? — Hvor meget mere bør da ikke de Gode arbeide, og indhente den Opmuntring af Publico, som Deres Talent fortjener? — De Anmærkninger, De har

har behaget at gjøre over Gomsfrue Fredelunds nedpressede Hoved, hyppige og intet stigende Armbevægelser, o. s. v. ere ligesaa besynderlige, som hun neppe kunde vente sig dem af en Kunstdommer, der ikke burde tænke paa at bedømme Skuespillernes Udvortes, da han selv ikke engang er i Stand til at practisere, overeenstemmende med hans Theorie i Konsten. — Hvad den larmoyante Monotonie angaar, som hun efter Deres Meening saa meget henfaldt til; da maa jeg oprigtig tilstaae Dem, at De ikke vil finde mange, der upartist bifalder Dem. Jeg saa det hele Stykke med ligesaa sund Fornuft, og maaskee med mere Opmærksomhed, end De. Hendes Scene med Karl udpressede mig Taarer: og hun græd kun, hvor Rollen vilde have det. — Den Scene med Amaldi ønsker jeg aldrig at see bedre udført; og i den med Bodmar kiendte jeg fuldkommen den af Sorg og Fortvivlelse aldeles hentagne Pige, der i Karls Besiddelse saa sit eeneste Gode; og uden ham kunde være i Stand til at gaae den haardeste Skiebne i Møde!

Til:

Tilgiv nu, Hovedstadens Dramaturg!
 at en Lægmand, som kun i en vis Afstand kender
 Skuepladsen; som elsker den, fordi den er ham en
 ligesaa behagelig som nyttig Udspredelse, — vover
 at træde frem for Deres despotiske Domstoel!
 Længe havde jeg det i Sinde; Forretninger holdt
 mig tilbage; men nu glæder det mig, at jeg
 kan sætte min Beslutning i Værk, og at De
 selv gav mig saa god Anledning dertil. Ofte
 tænkte jeg: Hvorfore opstaaer ikke een iblandt
 Skuespillerne med et Forsvar paa det Heeles
 Vegne? Hvorfore lader man ikke Professorens
 det vide, at hans Pen ikke er kritisk, men
 partisk; at han for det meste mangler de Egen-
 skaber, som gjøre Recensenten elsket og agtvær-
 dig? — men — Skuespillerens Skiebne er:
 at høre og at tie! uagtet aldrig nogen Frygt
 burde have Sted, hvor man forsvarer sin egen
 og sit Selskabs Sag, især imod en Mand,
 der frivillig og uopfordret opkaster sig til Dom-
 mer!

De siger: Naade den, der lover for meget, og den, der venter for meget, skade sig begge selv, og De vil giøre en Contract med Publikum, hvorefter man skal bedømme Deres Leverance. — Sandt nok: Deres Laster ere altid beskedne; men Opfyldelsen ærgrer ofte, saavel Skuespilleren, som Publikum. Skade for Konstneren er det, at De ikke er autoriseret og betalt Censor; thi da var De forbunden til, at vælge det eeneste Ord: Upartiffhed! til Motto; men — med det Privilegium De selv har givet sig, kan De efter eget Godt- befindende lade Deres dramatiske Lune have Friraadighed, og opvarte Publikum med Lessings Mand, som, urigtig anvendt, ofte foruretter saa mange af vores værdigste Skuespillere. At De tør vove at fremsætte Deres Ønsker, det begriber jeg; men at De offentlig tør takke Vedkommende for lydig Efterkommelse af Deres Billie, og at Skuespillerne ikke offentlig frabeder sig Herr Professorens idelige Ret-
teller,

telser, det er mig aldeles ubegribeligt. — Dog —
hvem veed, hvad mit Exempel virker!

Kan en Lægmands Bøn, der af sand
Enthusiasme for et Selskab, hvoraf han kun
kiender saa personlig, formaae noget; saa træder
frem, J, vores Danſke Skuepladſes Ziir!
J, som ved ivrig Dyrkelse af Konſten har er-
hvervet Eder Navn og Hæder! — griber dem
under Armene, som ſtræbe efter de Palmer og
Laurbær, J ere frandsede med! — forſvarer dem
offentlig; og viiſer, at Eder s Praxis,
grundet paa Theorie, langt overgaar Herr Pro-
feſſor Rahbek's Theorie, blot grundet paa Leſſings
Ord! Overtyder Professoreu om, at den Mand,
som ſelv ikke har den mindſte legemlige Vel-
talenhed, aldrig maae befatte ſig med at be-
domme Andres; at han maae indſee, hvor let
det er, at finde Feil, hvor man vil finde dem;
hvor ſvært det derimod vilde være, ſelv at giøre
det bedre; og at han aldrig maae lade ſig forlede
til at dadle en Skueſpiller ufortient, for derved
ſaameget mere at hæve dens Forgienger i Rol-
len.

len. Er De upartist, Herr Professor! saa vil man ligesaa stærk længes efter Deres Dom, som man bestandig med største Grund glæder sig over Deres Skrivemaade. — Er De derimod det Modsatte, — saa henviiser jeg Dem uden Raade og Barmhertighed til mit Motto.

